

dr hab. Andrzej Czupryński, prof. AWSB
Katedra Nauk o Bezpieczeństwie
Wydział Nauk Stosowanych
Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

Warszawa, dnia 3.02.2023 r.

Recenzja

osiągnięcia naukowego „**Wpływ konfliktu zbrojnego na bezpieczeństwo dzieci w Islamskiej Republice Afganistanu w latach 2004-2014**” i oceny dorobku naukowego oraz aktywności naukowej dr. Klaudii Cenda-Miedzińskiej w przewodzie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie

Podstawę prawną recenzji i oceny dorobku naukowego oraz aktywności naukowej Habilitantki stanowi art. 219 ust. 1 pkt. 2 *Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. 2018 poz. 1668 ze zm.)

1) Sylwetka Habilitantki

Pani dr Klaudia Cenda-Miedzińska jest doktorem nauk humanistycznych, absolwentką kierunku pedagogicznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. KEN oraz absolwentką studiów podyplomowych w zakresie *Prawa i wolności człowieka* organizowanych przez Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk i Helsińską Fundację Praw Człowieka. Działalność zawodowa Habilitantki związana jest z uprawianiem nauki, ponieważ od 2001 roku funkcjonowała w uczelniach (Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie oraz Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie) na stanowiskach asystenta oraz adiunkta a jej działalność naukowa i dydaktyczna od 2008 roku związana jest wprost z bezpieczeństwem.

Działalność Habilitantki: dydaktyczna, organizacyjna (opiekun kierunku studiów, koordynator ds. wdrażania Procesu Bolońskiego, koordynator jakości kształcenia i członek komisji ds. jakości kształcenia, kierownik studiów podyplomowych) i naukowa związana z funkcjonowaniem w Uniwersytecie Pedagogicznym zaświadcza o dobrym przygotowaniu i nabytych kompetencjach do uprawiania nauki. Wykształcenie humanistyczne a zwłaszcza w obszarze ochrony praw człowieka jest dobrą przesłanką do właściwego postrzegania problemów bezpieczeństwa w ujęciu personalnym, humanitarnym, prawnym oraz psychologicznym potrzeb człowieka jak podstawowego podmiotu bezpieczeństwa. Natomiast działalność naukowo-dydaktyczna w instytutach, które zajmowały się prowadzeniem badań i kształceniem

w naukach o bezpieczeństwie wskazuje, że Habilitantka posiada właściwe kompetencje do uprawiania dydaktyki i nauki w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie.

Wykształcenie oraz dwudziestodwuletnie doświadczenie naukowo-dydaktyczne w uczelniach na różnych stanowiskach, a także charakter obecnej pracy Habilitantki dają dobre podstawy merytoryczne i metodologiczne do podejmowania problemów bezpieczeństwa w ramach dyscypliny nauk o bezpieczeństwie.

2) Ocena osiągnięcia naukowego stanowiącego znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauk o bezpieczeństwie

Wnioski z analizy osiągnięcia naukowego Habilitantki pt. „**Wpływ konfliktu zbrojnego na bezpieczeństwo dzieci w Islamskiej Republice Afganistanu w latach 2004-2014**” wskazują, że jest to monografia ujmująca całościowo problematykę zagrożeń, które powstają w wyniku konfliktu zbrojnego i wpływają negatywnie na bezpieczeństwo osób cywilnych w tym dzieci, zwłaszcza jeżeli strony konfliktu nie respektują międzynarodowych założeń prowadzenia konfliktów zbrojnych w ujęciu konwencji haskich i genewskich. Należy podkreślić, że poruszona tematyka w recenzowanej monografii jest bardzo ważna zwłaszcza w sytuacji, gdy w różnych częściach świata zwłaszcza w Azji i Afryce, a obecnie również w Europie dochodzi do konfliktów zbrojnych, w których ludność cywilna staje się przedmiotem oddziaływania zbrojnego i jej prawa nie są respektowane. Jest to szczególnie ważna tematyka, ponieważ dotyczy naruszania praw dzieci podczas konfliktów zbrojnych. Należy podkreślić, że bez względu na skalę łamania prawa międzynarodowego konfliktów zbrojnych ich skutki w najszerszym zakresie dotyczą osoby niepełnoletnie i z niepełnosprawnością, ponieważ te osoby zwykle nie mogą zapewnić sobie samodzielnie oczekiwanego poziomu bezpieczeństwa. Szczególnie niebezpieczną sytuację wobec osób nieletnich dostrzega się w konfliktach zbrojnych toczonych po zimnej wojnie w Azji i Afryce, stąd monografia opisująca i wyjaśniająca negatywny wpływ konfliktu zbrojnego na bezpieczeństwo dzieci w Afganistanie jest opracowaniem nowatorskim, dotychczas nie opracowanym kompleksowo w aspekcie przyjętego przedmiotu badań. Z punktu poznawczego treści monografii wypełniają lukę braku wiedzy naukowej w tym obszarze, a z drugiej strony uwrażliwiają potencjalnego czytelnika na poziom zagrożeń jakie niesie zbrojne rozwiązywanie konfliktów i jaką skalę przemocy wobec osób cywilnych powodują działania stron w konfliktach zbrojnych zwłaszcza w sytuacjach łamania międzynarodowego prawa humanitarnego i reguł międzynarodowego prawa prowadzenia konfliktów zbrojnych.

Monografia została opracowana na 321 stronach i składa się ze wstępu, czterech rozdzia-

łów, zakończenia i bibliografii. Struktura monografii jest poprawna i wskazuje na całościowe opisanie i wyjaśnienie problematyki wynikającej z jej tytułu. Wydaje się, iż mało zasadne jest treść części tytuł rozdziału drugiego ujmować w języku angielskim i to samo powtórzyć w języku polskim, nawet jeżeli intencją Habilitantki było zwrócenie uwagi na fakt, iż są to ustalenia RB ONZ. Należy podkreślić, że monografia pod względem merytorycznym i edytorskim została opracowana na bardzo dobrym poziomie.

We „Wstępie” (s. 11-23) Habilitantka uzasadnia potrzebę prowadzenia rozważań w tym obszarze z punktu społecznego i humanitarnego co nie wzbudza polemik, jednakże nie odnosi się wprost do tego jaki obszar niewiedzy w wiedzy zamierza wypełnić i co zamierza wnieść do nauk o bezpieczeństwie. Brak tego elementu mimo wszystko wskazuje, że monografii została opracowana jako wynik badań, ale zamiarem Habilitantki raczej była popularyzacja wiedzy z tego obszaru niż celowe opracowanie monografii jako dzieła, które będzie przedmiotem postępowania habilitacyjnego. W związku z tym dostrzega się pewnego rodzaju nieprecyzyjne sformułowania np. Habilitantka wskazujące, że cele są postrzegane jako pytania (s. 16), których wyszczególniła 11, co wzbudza wątpliwości dotyczące rozumienia metodologii badań naukowych. Natomiast to, co we „Wstępie” Habilitantka określiła celami szczegółowym w „Autoreferacie” (s. 2-3) określiła problemami badawczymi, gdzie trzy z nich (problem 7, 10 i 11) są sformułowane w formie pytania rozstrzygnięcia, a problem 4 posiada inne brzmienie niż ten w monografii. Liczba i szczegółowość tego co Habilitantka określa problemami badawczymi raczej wskazuje na pytania, niż rzeczywiste problemy, które zwykle wymagają weryfikacji. Również, po przestudiowaniu monografii i stwierdzeniu Habilitantki dotyczącym stosowanych metod badawczych (s. 16), można wnioskować, że zasadne było zastosowanie hermeneutyki jako metody naukowej objaśniania aktów prawnych, czego Habilitantka w stosowanych metodach nie wyszczególnia, ale intuicyjnie w pracy stosowała.

Habilitantka zasadnie zwraca uwagę na fakt, że opisywanie i interpretowanie nazw własnych formułowanych w różnych narzeczach w grupie języków indoeuropejskich stanowi duże wyzwanie, ponieważ ich pobieżna interpretacja może wprowadzić wiele nieścisłości do treści merytorycznych monografii.

Rozdział pierwszy „Konflikt zbrojny w Afganistanie” stanowi pewnego rodzaju wprowadzenie, a właściwie tło do rozważań problemów bezpieczeństwa dzieci w warunkach konfliktu zbrojnego. Habilitantka odwołuje się do wybranych definicji konfliktów zbrojnych (24-28), ale jednoznacznie nie zajmuje stanowiska, według jakich założeń kategoryzuje konflikt zbrojny w Afganistanie. Należy podkreślić, że rozdział ten został opracowany poprawnie, a zawarte w nim rozważania oraz tabele wskazują na stosowanie strategii mieszanej

(jakościowo-ilościowej) w badaniach i opisie ich wyników. Opis sytuacji (politycznej, społecznej), w jakiej znajdowała się ludność Afganistanu jest szerszy niż przyjęte tytułem monografii ograniczenie (2004-2014), co dostrzega się również w dalszych treściach monografii, ale właśnie takie postrzeganie i interpretowanie uwarunkowań konfliktu zbrojnego we właściwy sposób oddaje jego istotę. Należy podkreślić, że na temat konfliktu zbrojnego w Afganistanie na rynku wydawniczym dostrzega się wiele monografii i artykułów, ale opisane uwarunkowania konfliktu w tej monografii nie odnoszą się do sztuki wojennej, a jednoznacznie są spójne z dalszymi jej treściami i stanowią właściwe wprowadzenie do zrozumienia rozważanych zagadnień.

Rozdział drugi „*Six grave violations – sześć poważnych naruszeń wobec dzieci podczas konfliktu zbrojnego*” posiada polemiczny tytuł co do zasadności stosowania dwujęzycznej formy. Należy podkreślić, że treści tego rozdziału (s. 79-130) wynikają z materiałów źródłowych i zbudowane są na wyjaśnieniu i uzasadnieniu sześciu poważnych naruszeń bezpieczeństwa wobec dzieci w Afganistanie, które zidentyfikowała i zdefiniowała wcześniej RB ONZ, jednakże w tym kształcie nie były tak powszechnie znane i opisywane w polskiej literaturze przedmiotu badań. Problemy konfliktu zbrojnego w Afganistanie były rozważane w różnych opracowaniach naukowych, ale nie w aspekcie naruszania bezpieczeństwa dzieci. Analiza zawartych danych, jak podkreśla Habilitantka, wynika z oficjalnych raportów, ale należy przypuszczać, że skala zagrożeń była o wiele większa, która nie była ujęta w raportach ze względu na brak wiedzy o nich. Każde z opisanych naruszeń praw, posiada jednakowe znaczenie w aspekcie doświadczania i odczuwania zagrożeń przez dzieci. Habilitantka zwraca uwagę, że społeczne przyzwolenie lub akceptacji niektórych zagrożeń wynika z uwarunkowań kulturowych, a zatem tylko poprzez powszechną oświatę i wskazywanie, że może być inaczej można dokonać zmian mentalnych Afgańczyków.

Habilitantka zasadnie wskazuje, że dzieci naruszeń swych praw doświadczali od wszystkich stron konfliktu, ale w zróżnicowanym zakresie. Treści rozdziału wzbogacają liczne wykresy oraz dane liczbowe, które przybliżają skalę problemu wynikającą tylko z oficjalnych raportów międzynarodowych organizacji, jednakże nie do wyjaśnienia pozostaje druga strona tego problemu, która nie została ujęta w raportach. Należy podkreślić, że przemoc wobec dzieci cechuje wyrobiona przez uwarunkowania kulturowe i narrację sprawców przemocy wspólna ogólnościowa cecha, a mianowicie wyrobienie poczucia winy u poszkodowanych i nie dotyczy tylko Afgańczyków, ale wielu ludzi poszkodowanych nawet w systemach demokratycznych. Zaświadcza to o niskim poziomie wrażliwości społecznej wobec wszelkich form przemocy.

Rozdział trzeci „Prawnomiędzynarodowa ochrona dzieci podczas konfliktów zbrojnego” (s. 131-153) wskazuje ewolucję treści prawa międzynarodowego na rzecz ochrony dzieci. Habilitantka rozpoczyna rozważania od „Deklaracji Praw Dziecka” z 1924, co jest wystarczające, ale można było problem ochrony praw dziecka rozpocząć również od „Międzynarodowego porozumienia dotyczącego zwalczania handlu żywym towarem” z 1904 roku, które Polska ratyfikowała w 1920 roku, gdzie zwraca się uwagę na ochronę kobiet i dziewcząt przed zmuszaniem do nierządu. Następnie zasadne było się odnieść do „Konwencji międzynarodowej dotyczącej zwalczania handlu żywym towarem” przyjętej w 1910 roku, którą Polska ratyfikowała w 1924 roku, co jednoznacznie wpisuje się genezę międzynarodowego porządku prawnego ochrony praw człowieka. Podobnie w ochronę praw człowieka wpisuje się „Międzynarodowa konwencja w sprawie zwalczania obiegu pornografii i handlu wydawnictwami pornograficznymi” z 1923 roku a ratyfikowana przez Polskę w 1927 roku. Wydaje się, że zasadne było wskazanie pełnej drogi ewolucji praw dziecka w aktach prawa międzynarodowego różnej rangi, ale rozpoczęcie rozważań od deklaracji z 1924 zasadne jest uznać za wystarczające, ponieważ Habilitantka skupia się na tych aktach prawa międzynarodowego, które miały bezpośredni związek z opisywaną sytuacją dzieci w Afganistanie. Jednakże za zasadne uznaje się odwołanie do „IV konwencji genewskiej”, gdzie w art. 14 i 24 jednoznacznie wskazuje się na prawną ochronę dzieci w konfliktach zbrojnych. W rozdziale tym wyjaśnione zostały podstawowe rezolucje RB ONZ dotyczące ochrony dzieci. Habilitantka wyjaśnia istotę badanych rezolucji i syntetyczne ich treści przybliżyła w formie tabelarycznej odnoszących się wprost do ochrony dzieci. Jednakże najważniejszą częścią tego rozdziału jest opisanie obowiązków władz Afganistanu dotyczących ochrony dzieci w aspekcie norm prawa międzynarodowego. Habilitantka podkreśla, że opisane działania prawne w głównym stopniu podejmowane były jako zalecenia międzynarodowych organizacji humanitarnych, ale ustanowione prawo nie zawsze funkcjonowało na wymaganym poziomie, jednakże dawało dobre przesłanki do ochrony praw dzieci.

W rozdziale czwartym „Polityka rządu względem naruszeń wobec dzieci podczas konfliktu zbrojnego” (s. 154-262) Habilitantka opisuje obowiązki władzy wykonawczej i ustawodawczej w aspekcie zidentyfikowanych naruszeń w trakcie konfliktu zbrojnego i stworzenie podstaw prawnych do zagwarantowania dzieciom życia w godnych warunkach i przestrzegania ich praw. Problemy te zostały ujęte w sposób syntetyczny i jednocześnie zostały wyjaśnione uwarunkowania tworzenia prawa w obszarach: ograniczenia rekrutacji do organizacji zbrojnych, demobilizacji i dezintegracji dzieci, ochrony przed przemocą seksualną, dostępu do edukacji, opieki zdrowotnej oraz przeciwdziałania uprowadzeniu dzieci. Tworzenie prawa

w Afganistanie odbywało się pod presją wymogów i zaleceń międzynarodowych organizacji humanitarnych oraz kompromisów politycznych, które powodowały niepełne rozwiązanie problemów bezpieczeństwa dzieci. Należy podkreślić, że Habilitantka z dużym znanstwem wyjaśniła kierunki zmian w polityce Afganistanu wobec dzieci. Opisane założenia w programie działań na rzecz ochrony dzieci w większości były realizowane, jednakże co zasadnie dostrzega Habilitantka nawet urzędnicy państwowi nie zawsze przestrzegali praw w obszarze ochrony praw dziecka. Dysonans pomiędzy normami prawa zwyczajowego a stanowionego przez organy władzy ustawodawczej i jego respektowaniem wynikały z ukształtowanych przez wieki uwarunkowań kulturowych w tym obszarze i paradoksalnie niektóre prawa jako zwyczajowe były właściwie postrzegane nawet przez zbrojną opozycję, a niektóre paradoksalnie łamane przez przedstawicieli władzy. Habilitantka obiektywnie odnosi się do uwarunkowań tworzenia praw dzieci i wpływu polityki wewnętrznej na jego kształt i pomimo niedoskonałości norm prawnych, zasadnie wskazuje, że w omawianym okresie 2004-2014 procesy normowania ochrony dzieci zmierzały w dobrym kierunku.

W zakończeniu „Podsumowanie i wnioski końcowe” (s. 263-285) Habilitantka dokonała uogólnień zawartych treści w poszczególnych rozdziałach oraz odniosła się krytycznie do badanych przesłanek i uwarunkowań sytuacji w Afganistanie w aspekcie zmian systemowych wobec praw dzieci. Habilitantka zasadnie wskazuje dziesięć obszarów (s. 284), w których wymagane jest zintegrowane działanie władzy ustawodawczej i wykonawczej wspieranej przez międzynarodowe organizacje pomocowe. Szkoda, że Habilitantka nie odniosła się w tej części pracy do tego co wnosi do dyscypliny nauk o bezpieczeństwie.

Recenzowana monografia zawiera bibliografię załącznikową, której opracowanie nie wzbudza polemik.

Uogólniając recenzowana monografia jest spójnym dziełem, opracowanym na bardzo dobrym poziomie merytorycznym i edytorskim. Zawarte treści w monografii wypełniają lukę w wiedzy dotyczącą wpływu konfliktu zbrojnego na bezpieczeństwo dzieci w Afganistanie. Z punktu treści zawartych w monografii można postawić tezę, że dotyczy ona postrzegania uwarunkowań: politycznych, społecznych, kulturowych, prawnych, humanitarnych oraz psychologicznych bezpieczeństwa dzieci w sytuacji konfliktu zbrojnego. Złożone treści monografii, ale spójne wskazują, że Habilitantka stosowała podejście interdyscyplinarne w procesie badań określonego przedmiotu (s. 16) korzystając z wiedzy skumulowanej głównie w naukach o bezpieczeństwie i ogólnie z wiedzy zawartej w naukach o kulturze i religii, nauk o polityce i administracji, nauk o zarządzaniu i jakością, ekonomii i finansów, nauk prawnych, nauk socjologicznych oraz psychologii w efekcie czego powstał spójny zakres

wiedzy dotyczący uwarunkowań bezpieczeństwa dzieci w badanym okresie konfliktu zbrojnego w Afganistanie. Należy podkreślić, że rozważane zagadnienia wymagały odniesienia się do nich z punktu różnych dyscyplin naukowych, co Habilitantka zastosowała, pomimo to, że tego nigdzie jednoznacznie nie podkreśliła. W efekcie powstał spójny obraz wiedzy wypełniającej dotychczas nie wyjaśniane problemy.

2) Ocena aktywności naukowej Habilitantki

a) Ocena aktywności naukowej Habilitantki w zakresie autorstwa lub współautorstwa publikacji naukowych

Habilitantka w dorobku naukowym posiada trzy monografie:

- *Udział Szkolnych Klubów Europejskich w promowaniu europejskiego wymiaru edukacji*, wyd. Fundacja Studiów i Badań Edukacyjnych, Instytut Badań Edukacyjnych, 2005, która związana jest uzyskaniem stopnia doktora i stanowi publikację treści rozprawy doktorskiej w formie popularno-naukowej;
- *International Instruments Relevant to the Security and Protection of Children. The choice of source texts. Volume I* oraz *International Instruments Relevant to the Security and Protection of Children. The choice of source texts. Volume II*, które stanowią wybór tekstów źródłowych z aktów prawa międzynarodowego oraz zasad jego stosowania i przestrzegania.

Dwutomowa anglojęzyczna monografia stanowi podstawę do rozważanych problemów związanych z ochroną praw dziecka, jednakże nie wnosi autorskich myśli z wyjątkiem przybliżenia czytelnikowi w całości lub części praw, traktatów, zasad i reguł związanych z ochroną praw dzieci w różnych kontekstach zagrożenia ich bezpieczeństwa. Można postawić tezę, że wybór źródeł praw dziecka i ich publikacja w języku angielskim w większym zakresie przybliżyła tę problematykę za granicą niż w kraju. W rok po ukazaniu się tych monografii podobne ujęcie zastosowali P.J. Jaros i M. Michalak w opracowanej monografii w języku polskim „Prawa dziecka. Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych”, w której wskazują genezę uwarunkowań prawnych od 1904 roku, jednakże i w tym przypadku zasadne było poszukanie wcześniejszych zaleceń w tym obszarze.

Habilitantka wykazała się dużą aktywnością w zakresie publikowania problemów ochrony praw dziecka i uwarunkowań ich zagrożenia w monografiach zbiorowych, w których opublikowała 32 autorskie rozdziały każdy o zawartości tekstu ok. 0,5-1 arkusza wydawniczego. Należy podkreślić, że treści rozdziałów dotyczą bezpieczeństwa i praw dziecka, a 13 z nich

jest bezpośrednio związanych z tematyką bezpieczeństwa w Republice Afganistanu i treściami ocenianej monografii.

Habilitantka opublikowała 13 artykułów w wydawnictwach różnej rangi, a tematyk ich związana jest z prawami dziecka, w tym 9 artykułów związanych z tematyką monografii będącej przedmiotem postępowania habilitacyjnego.

Dwa artykuły Habilitanta opracował we współautorstwie w wydawnictwach krajowych.

W dorobku naukowym dostrzega się znaczny wzrost działalności publicystycznej od 2010 roku, który systematycznie jest utrzymywany nadal. Znaczna część rozdziałów i artykułów jest opublikowana w wydawnictwach zagranicznych (14), co wskazuje na umiędzynarodowienie dorobku naukowego lub w krajowych wydawnictwach w języku angielskim.

Uwzględniając całościowy dorobek naukowy w tym obszarze uznaję, że jest wystarczający i Habilitantka poprzez aktywność publicystyczną wnosi znaczny wkład do nauk o bezpieczeństwie w tym bezpośrednio do teorii bezpieczeństwa personalnego i społecznego dzieci w obszarach objętych konfliktem zbrojnych. Z punktu nauk o bezpieczeństwie jest to cenny wkład do teorii bezpieczeństwa, ponieważ przybliży rzeczywistą sytuację jaka dotykała dzieci w Afganistanie, która ponownie uległa pogorszeniu ze względu na przejęcie władzy przez ugrupowania fundamentalistyczne, które pozbawiają praw kobiet, dzieci a w tym zwłaszcza dzieci płci żeńskiej traktując je przedmiotowo, niezgodnie ze standardami międzynarodowych praw dziecka. Należy podkreślić, że opublikowane rozdziały i artykuły związane bezpośrednio z treściami monografii będącej przedmiotem habilitacji spełniają warunek publikacji wyników badań związanych z wymianą informacji naukowej oraz spełniają warunek ich popularyzacji.

b) Ocena aktywności naukowej Habilitantki w zakresie uczestnictwa w projektach naukowych

Habilitantka uczestniczył w dwóch projektach badawczych finansowanych przez Komisję Europejską, Erasmus + KA2, które dotyczyły bezpieczeństwa ekonomicznego i bezpieczeństwa migrantów związanego z przyznaniem im ochrony międzynarodowej, co związane jest bezpieczeństwem dzieci i kobiet migrantów zwłaszcza wyznania islamskiego. Ponadto Habilitantka realizowała pięć indywidualnych projektów badawczych, z których trzy bezpośrednio związane były z bezpieczeństwem dzieci w Afganistanie. Pozostałe projekty wpisywały się w ogólną problematykę bezpieczeństwa dzieci.

Należy podkreślić, że aktywność badawcza Habilitantki w tym obszarze jest wysoka, a rozważane problemy badawcze mieszczą się w obszarze nauk o bezpieczeństwie.

c) Ocena aktywności naukowej Habilitantki w obszarze ubiegania się o granty naukowe

Brak informacji.

d) Ocena aktywności naukowej Habilitantki związana ze stażami naukowymi

Habilitant posiada doświadczenie z pracy dydaktyczno-naukowej w dwóch uczelniach oraz odbyła staż naukowy w Wydziale Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania WAT.

e) Ocena aktywności naukowej Habilitantki związana z uczestnictwem w konferencjach naukowych

Habilitant uczestniczył aktywnie w 17 konferencjach w tym 15 o charakterze międzynarodowym w kraju lub za granicą, w których wygłosił referaty (11) związane bezpośrednio z sytuacją społeczną w Afganistanie oraz z uwarunkowaniami bezpieczeństwa dzieci. Treści wszystkich referatów mieszczą się w obszarze poznawczym nauk o bezpieczeństwie.

W tym zakresie oceniam aktywności Habilitantki jako bardzo wysoką.

f) Ocena aktywności naukowej Habilitantki związana z uczestnictwem w komitetach naukowych

Habilitant uczestniczył w organizowaniu trzech konferencji i pełniła w nich funkcje sekretarza komitetu naukowego, członka komitetu naukowego oraz moderatora sesji. Należy podkreślić, że umiejętność organizowania i prowadzenia konferencji oraz uczestnictwo w radach naukowych jest ważnym osiągnięciem, budującym kompetencje Habilitantki jako organizatora nauki.

W tym obszarze uznaję osiągnięcia Habilitantki jako wystarczające.

3) Ocena aktywności Habilitantki a obszarze działalności dydaktycznej i współpracy ze środowiskiem społecznym

a) Działalność dydaktyczna Habilitantki

Habilitantka od 2001 roku prowadzi działalność dydaktyczną odpowiednio na stanowiskach asystenta i adiunkta. Każde z tych stanowisk cechuje się odpowiednim zakresem kompetencji związanych z organizowaniem działalności dydaktycznej i naukowej. Zakres kompetencji dydaktycznych Habilitantki uznaję za niepodważalny i właściwie przygotowujący do spełniania szerszych funkcji dydaktycznych i naukowych. Prowadzona działalność dydak-

tyczna wpisuje się w kierunki kształcenia w naukach o bezpieczeństwie. Habilitantka wypromowała liczną grupę absolwentów pierwszego i drugiego stopnia studiów oraz kierowała opracowaniem projektów w ramach promowania studentów studiów podyplomowych.

W tym obszarze aktywność Habilitantki oceniam jako bardzo wysoką.

b) Współpraca Habilitanta z otoczeniem społecznym

Habilitantka współpracował z otoczeniem społecznym poprzez: uczestnictwo w międzynarodowych programach dydaktycznych, pracy w zespołach badawczych realizujących projekty naukowe, udział w różnych przedsięwzięciach organizowanych przez uczelnie krajowe i zagraniczne. Ponadto od 2011 roku jest członkinią komitetu redakcyjnego wydawnictwa Uniwersytetu Pedagogicznego, a w 2019 roku otrzymała zaproszenie do tworzenia wydawnictwa *Afghanistan Affairs Journal* w Kabulu.

W tym zakresie aktywność Habilitantki oceniam jako bardzo wysoka.

c) Doświadczenie Habilitanta w zakresie kierowania zespołami

Habilitantka kierował zespołami studentów w procesie dydaktycznym oraz zespołami w trakcie realizacji zadań badawczych.

W tym obszarze uznaję zakres kompetencji Habilitantki za wystarczający.

5) Ocena treści wnoszonych do nauk o bezpieczeństwie

Wnioski z analizy recenzowanego osiągnięcia naukowego wskazują, iż tym dziełem Habilitantka wnosi duży wkład do teorii nauk o bezpieczeństwie, ponieważ ten obszar wiedzy w aspekcie wpływu konfliktu zbrojnego na bezpieczeństwo dzieci w Afganistanie dotychczas nie był opracowany, pomimo to, że obejmuje to okres tylko 10 lat. Habilitantka zasadnie w autoreferacie wskazuje (s. 30-31), że wypełniła lukę w wiedzy o konflikcie zbrojnym w Afganistanie w aspekcie naruszania praw dziecka, co wskazuje, że wypełniła szczególnie zakres wiedzy o bezpieczeństwie personalnym podmiotu bezpieczeństwa w uwarunkowaniach konfliktu zbrojnego. Można postawić tezę, że przyjęty sposób rozstrzygnięcia, wyjaśnienia i opisanie badanego przedmiotu wpisuje się głównie w funkcje nauki: deskryptywną i eksplanacyjną oraz systematyzującą niezagospodarowany obszar wiedzy, a także w funkcję metodologiczną jako założenia metodycznego poznania i opisanie badanego przedmiotu.

W treściach recenzowanej monografii dostrzega się dążenie do dogłębnego wyjaśnienia istoty problemu w aspekcie wielu dyscyplin pokrewnych, pomimo to, że Habilitantka tego nie podkreśla jako swoje osiągnięcie. W opracowanej monografii Habilitantka wykazała się wła-

ściwym rozumowaniem o rozważanych problemach, a sposób opracowania trudnego problemu spowodował, że rzeczy trudne można wyjaśnić w sposób zrozumiały, co Habilitantka uczyniła.

Osiągnięcia naukowe Habilitantki, pomimo to, że wypełniają obszar niewiedzy w wiedzy w mojej ocenie mieszczą się na poziomie tzw. nauki normalnej, w której z punktu naukowego następuje kumulatywny wzrost wiedzy naukowej, ale nie zmienia to jej paradygmatu.

Należy podkreślić aspekt społeczny i humanitarny osiągnięć naukowych habilitantki, nie tylko przybliży wiedzę o badanym przedmiocie, ale powoduje wzrost wrażliwości społecznej o nim. Jest to bardzo ważny aspekt uprawiania nauk, zwłaszcza w naukach o bezpieczeństwie, ponieważ nawet w państwach o systemach demokratycznym społeczeństwo zapomina o prawach innych ludzi zwłaszcza jeżeli są to migranci, traktując ich jak obcych lub przyjmując narrację władzy, że przedmiotowe traktowanie migrantów jest warunkiem zapewnienia bezpieczeństwa własnemu społeczeństwu, co również dostrzega się w postawach społecznych w Polsce i wielu innych krajach Europy w aspekcie kryzysu migracyjnego.

Na podstawie recenzowanego osiągnięcia naukowego stwierdzam, że Habilitantka wykazał się dobrymi kompetencjami metodologicznymi oraz bardzo dobrymi kompetencjami merytorycznymi wymaganymi od kandydata do stopnia doktora habilitowanego.

Uogólniając wnioski z ocenianego osiągnięcia naukowego oraz całości dorobku naukowego stwierdzam, że Habilitantka do nauk o bezpieczeństwie wnosi:

- znaczny wkład do rozwoju teorii w aspekcie bezpieczeństwa społecznego i personalnego podmiotu bezpieczeństwa, którym jest dziecko;
- poszerzoną interpretację negatywnego wpływu konfliktów zbrojnych na bezpieczeństwo personalne w ujęciu praw dziecka oraz bezpieczeństwo społeczne a aspekcie hamowania rozwoju cywilizacyjnego, pomimo to, że wyniku konfliktu zostały zainicjowane pozytywne zmiany, które mimo wszystko z perspektywy wydarzeń w 2021 roku okazały się nietrwałe;
- metodyczne założenia prowadzenia rozważań o wpływie konfliktu zbrojnego na bezpieczeństwo określonego podmiotu na przykładzie recenzowanej monografii w ujęciu: uwarunkowania konfliktu i sytuacja społeczno polityczna środowiska konfliktu; identyfikacja głównych zagrożeń dla podmiotu bezpieczeństwa i ich źródła; możliwości naprawy sytuacji konfliktowej poprzez sprecyzowane zadania władzy wykonawczej i ustawodawczej w aspekcie wprowadzania nowych uregulowań prawnych; trudności we wprowadzaniu oczekiwanych zmian w aspekcie uwarunkowań kulturowych i mentalnych społeczeństwa;

- wrażliwość społeczną i naukową w postrzegania problemów dzieci w uwarunkowaniach konfliktu zbrojnego.

Konkluzje

Biorąc pod uwagę wymagania ustawowe wskazujące na konieczność posiadania znacznego wkładu w rozwój określonej dyscypliny naukowej, gdzie wymagane jest opublikowanie monografii naukowej lub cyklu publikacji powiązanych tematycznie **oceniam, że występują związki uzasadniające powiązania tematyczne całościowego osiągnięć Habilitantki z dyscypliną nauk o bezpieczeństwie, dorobek naukowy w mojej ocenie jest wystarczający i spójny, który swymi treściami całościowo wnosi znaczny wkład do nauk o bezpieczeństwie w zakresie bezpieczeństwa personalnego i społecznego dzieci w obszarach konfliktów zbrojnych. Wnioskuje o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr. Klaudii Cenda-Miedzińskiej w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie.**

Audrej Czaprowskiej